

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Kultuuriminister
käskkiri
algtekst
28.12.2024
RT III, 18.12.2024, 9

Kultuurimälestiseks olemise lõpetamine ja andmete muutmine (Võrumaa)

Vastu võetud 02.12.2024 nr 197

Muinsuskaitseaduse § 20 lg 1 p 3 ja lg 2 alusel:

1. Lõpetan järgmiste mälestiste kultuurimälestiseks olemise, kuna tegemist on kinnismälestise „Saatse õigeusu kirik“ (kultuurimälestiste registri nr 23874, asukoht Võru maakond, Setomaa vald, Saatse küla, Saatse kirik, KÜ 93401:008:0794) lahutamatute osadega:

Kultuuri- mälestiste registri nr	Kultuurimälestise nimetus	Mälestiseks tunnistamise õigusakt
5460	Laemaal "Neli evangelisti", 1921 (õli)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 297
5461	Seinamaal "Viimsepäeva kohus", 1921 (õli)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 298
5462	Laemaal "Jumal Isa", 1921 (õli)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 299
5463	Laemaal "Jumalaema eestkoste", 1921 (õli)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 300

2. Tunnistan kehtetuks kultuuriministri 19.03.1997 määruse nr 5 punktid 297-300.

3. Lõpetan järgmiste mälestiste kultuurimälestiseks olemise, kuna tegemist on kinnismälestise „Võru linnakalmistu“ (kultuurimälestiste registri nr 5750, asukoht Võru maakond, Võru linn, Kose tee 2, KÜ 91901:014:0078, 91901:015:0064, 91901:015:0480) lahutamatute osadega:

Kultuuri- mälestiste registri nr	Kultuurimälestise nimetus	Mälestiseks tunnistamise õigusakt
7871	Prk. Tedersoo hauasammas, H. Halliste, 1930 (graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 39
7987	Rist Julie Sohardi haua, 19/20. saj. (metall)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 593
7988	Rist Theodor ja Scharlotte von Kosmelleni haua, 1834 (metall)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 594
7989	Rist prk Richard Kordese haua, K. Kopiewski, 19.saj. (graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 595
7990	Hauasammas Johannes Krastini haua, 1920. aastad, (betoon, graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 596
7991	Rist Else Mageri haua, 1929 (graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 597
7992	Prk Tiganiku hauaplats, H. Halliste, 1937 (graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 598
7993	Aleksander Sibula hauaplats, 1939 (graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 599
7994	Hauasammas prk Sinka haua, 1968 (betoon, keraamika)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 600
7995	Hauasammas Erich Kongo haua, R. Kuld, 1983 (pronks, graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 601
7996	Hauasammas prk. Siiraku haua, E. Paberit, 1970. aastad (graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 602

4. Tunnistan kehtetuks kultuuriministri 19.03.1997 määruse nr 8 punktid 39 ja 593-602.

5. Lõpetan järgmise mälestise kultuurimälestiseks olemise, kuna tegemist on kinnismälestise „Antsla Metsakalmistu“ (kultuurimälestiste registri nr 5694, asukoht Võru maakond, Antsla vald, Taberlaane küla, Antsla metsakalmistu, KÜ 14301:002:0107, 14301:002:0018) lahutamatu osaga:

Kultuuri-mälestiste registri nr	Kultuurimälestise nimetus	Mälestiseks tunnistamise õigusakt
7327	Hauasammas Jaan Antsovi haua, E. Taniloo, 1976 (graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 536

6. Tunnistan kehtetuks kultuuriministri 19.03.1997 määruse nr 8 punkti 536.

7. Lõpetan järgmiste mälestiste kultuurimälestiseks olemise, kuna tegemist on kinnismälestise „Pindi kalmistu“ (kultuurimälestiste registri nr 5707, asukoht Võru maakond, Võru vald, Lasva küla, Kalmistu, KÜ 38902:002:0590) lahutamatu osadega:

Kultuuri-mälestiste registri nr	Kultuurimälestise nimetus	Mälestiseks tunnistamise õigusakt
7364	Rist Maria ja Liisa Pikali haua, 19.saj. (kivi)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 590
7365	Johann Kahno hauasammas, H. Halliste, 1933 (graniit, pronks)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 591
7366	Huapiire, 19.saj. (raud)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 592

8. Tunnistan kehtetuks kultuuriministri 19.03.1997 määruse nr 5 punktid 590-592.

9. Lõpetan järgmise mälestise kultuurimälestiseks olemise, kuna tegemist on kinnismälestise „Osula kalmistu“ (kultuurimälestiste registri nr 5733, asukoht Võru maakond, Võru vald, Varese küla, Varese-Jaani, KÜ 76701:002:0141, 76701:002:0412) lahutamatu osaga:

Kultuuri-mälestiste registri nr	Kultuurimälestise nimetus	Mälestiseks tunnistamise õigusakt
7782	Hauasammas Evald Malteneki haua, 1938 (graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 8 punkt 589

10. Tunnistan kehtetuks kultuuriministri 19.03.1997 määruse nr 8 punkti 589.

11. Lõpetan järgmiste mälestiste kultuurimälestiseks olemise, kuna tegemist on kinnismälestise „Laossina kalmistu“ (kultuurimälestiste registri nr 4194, asukoht Võru maakond, Setomaa vald, Laossina küla, Laossina kalmistu, KÜ 46503:002:0140) lahutamatu osadega:

Kultuuri-mälestiste registri nr	Kultuurimälestise nimetus	Mälestiseks tunnistamise õigusakt
5113	Rist, 14-16.saj. (graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 516
5114	Rist, 14-16.saj. (graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 517
5115	Rist, 14-16.saj. (graniit)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 518
5116	Rist, 19.saj. (malm)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 519

12. Tunnistan kehtetuks kultuuriministri 19.03.1997 määruse nr 5 punktid 516-519.

13. Lõpetan järgmiste mälestiste kultuurimälestiseks olemise, kuna tegemist on kinnismälestise „Podmotsa kalmistu“ (kultuurimälestiste registri nr 4215, asukoht Võru maakond, Setomaa vald, Podmotsa küla, Pihlaka, KÜ 93401:002:0267, 93401:002:0241, 93401:002:0445, 93401:002:0354) lahutamatu osadega:

Kultuuri-mälestiste registri nr	Kultuurimälestise nimetus	Mälestiseks tunnistamise õigusakt
5596	Rist, 14-16.saj. (liivakivi)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 523
5598	Rist, 14-16.saj. (liivakivi)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 524

5599	Rist, 14-16.saj. (liivakivi)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 525
5600	Rist, 14-16.saj. (liivakivi)	kultuuriministri 19.03.1997 määrus nr 5 punkt 526

14. Tunnistan kehtetuks kultuuriministri 19.03.1997 määruse nr 5 punktid 523-526.

15. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 3 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14141, asukoht Võru maakond, Võru linn, Tartu tn 25, KÜ 91901:003:0190) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Eesti Panga Võru osakonna hoone“.

16. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 2 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14140, asukoht Võru maakond, Võru linn, Lembitu tn 1a, KÜ 91901:001:0482) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Võru Jekateriina kirik“.

17. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 1 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14139, asukoht Võru maakond, Võru linn, Jüri tn 9, KÜ 91901:002:0053) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Võru Katariina kirik“.

18. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 85 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14136, asukoht Võru maakond, Võru vald, Külaoru küla, Kirikla, KÜ 87401:004:0044) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Vastseliina kirik“.

19. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 84 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14135, asukoht Võru maakond, Võru vald, Külaoru küla, Kirikla, KÜ 87401:004:0042) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Vastseliina mõisa kabel“.

20. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 77 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14128, asukoht Võru maakond, Rõuge vald, Vana-Roosa küla, Kiriku, KÜ 86501:002:0104) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Roosa kirik“.

21. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 74 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14125, asukoht Võru maakond, Rõuge vald, Kangsti küla, Jaamamäe, KÜ 86501:001:0281) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Sänna postijaama postipoiste elamu“.

22. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 73 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14124, asukoht Võru maakond, Rõuge vald, Kangsti küla, Jaamamäe, KÜ 86501:001:0281) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Sänna postijaam“.

23. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 72 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14123, asukoht Võru maakond, Rõuge vald, Varstu alevik, Ritsiku tn 19, KÜ 86501:003:0090) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Mõniste-Ritsiku õigeusu kirik“.

24. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 70 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14120, asukoht Võru maakond, Antsla vald, Kirikuküla, Kirikumõisa, KÜ 84301:002:1151) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Urvaste kirik“.

25. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 49 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14101, asukoht Võru maakond, Võru vald, Järvere küla, Järveremõisa, KÜ 76702:002:0084) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Järvere mõisa peahoone“.

26. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 48 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14100, asukoht Võru maakond, Võru vald, Alakülä, Soe-Kõrtsi, KÜ 91701:001:2160) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Soe kõrtsi ait“.

27. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 47 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14099, asukoht Võru maakond, Võru vald, Alakülä, Soe-Kõrtsi, KÜ 91701:001:2160) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Soe kõrtsihoone“.

28. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 38 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14090, asukoht Võru maakond, Rõuge vald, Nursi küla, Nursikooli, KÜ 69701:002:0068) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Nursi magasiit“.

29. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 37 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14089, asukoht Võru maakond, Rõuge vald, Nursi küla, Nursikooli, KÜ 69701:002:0068) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Nursi vallamaja“.

30. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 33 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14085, asukoht Võru maakond, Rõuge vald, Rõuge alevik, Hariduse tn 2, KÜ 69701:004:0012) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Rõuge pastoraadi peahoone“.

31. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 32 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14084, asukoht Võru maakond, Rõuge vald, Rõuge alevik, Haanja mnt 10, KÜ 69701:004:0011) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Rõuge kirik“.

32. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 31 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14083, asukoht Võru maakond, Võru vald, Vana-Vastseliina küla, Sepikoja, KÜ 46002:001:0184) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Piiri kõrtsi sepikoda“.

33. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 30 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14082, asukoht Võru maakond, Võru vald, Vana-Vastseliina küla, Piiri kõrts, KÜ 46002:001:0185) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Piiri kõrtsihoone“.

34. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 27 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14079, asukoht Võru maakond, Rõuge vald, Ruusmäe küla, Tammiku tee 13, KÜ 18102:002:0094) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Rogosi mõisa peahoone“.

35. Muudan kultuuriministri 12.11.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 17 punkti 26 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 14078, asukoht Võru maakond, Rõuge vald, Plaani küla, Kloostri, KÜ 18101:002:0003) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Plaani õigeusu kirik“.

36. Muudan kultuuriministri 19.13.1997 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ määruse nr 6 punkti 72 ehitismälestise (kultuurimälestiste registri nr 5709, asukoht Võru maakond, Setomaa vald, Miike küla, Miike kalmistu, KÜ 73201:001:1708, 73201:001:1709) nimetust ja määran kultuurimälestise nimetuseks „Miike kalmistu“.

Muinsuskaitseametil teha käskkiri teatavaks menetlusosalistele, kanda mälestiseks olemise lõpetamised kultuurimälestiste registrisse ja ajakohastada andmed riigi maakatastris.

Käskkirja on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul käskkirja avaldamisest Riigi Teatajas, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras.

Mälestiseks olemise lõpetamise asjaolud ja menetluse läbiviimine

Muinsuskaitseaduse § 20 lg 1 p 3 alusel võib mälestiseks olemise lõpetada, kui mälestis on teise mälestise lahutamatu osa, ehk olukorras, kus näiteks kirikuhoone on tunnistatud ehitismälestiseks, puudub põhjendus tunnistada eraldi mälestiseks ka mõni kirikuhoone detail.

Maa-alalised mälestised, nagu näiteks park, kirikuaed või kalmistu on terviklik kooslus, mille väärtusliku ansambli/keskkonna lahutamatuks osaks on seal asuvad ajaloolised rajatised, haljastuselemendid, struktuur ja arhitektuursed väikevormid (näiteks piirdemüür, värav, paviljon, kabel ja ajaloolised hauatähised).

Muinsuskaitseamet kogus kokku Võrumaal asuvate mälestiste andmed ning analüüsis nende võimalikku käsitlemist teise mälestise osana, kasutades selleks peamiselt kultuurimälestiste registrit, aga ka arhiiviallikaid, valdkonna spetsialistidelt ja paikvaatlustelt kogutud informatsiooni. Ülevaatuse tulemusena leiti, et 28 mälestise puhul on tegemist teise mälestise lahutamatu osaga. Kõik 28 on kunstimälestised, peamiselt kirikutes asuvad kunstihood ja kirikuaia paigevad hauatähised.

Käskkirjas nimetatud Võru maakonnas asuvad mälestised on tunnistatud kultuurimälestisteks aastatel 1997–1999. Mälestised, millede mälestiseks olemine lõpetatakse, on enamuses sisuliselt ehitise või rajatise juurde kuuluvad detailid või rajatised. Näiteks on kinnismälestise „Antsla Metsakalmistu“ (kultuurimälestiste registri nr 5694) lahutamatuks osaks Hauasammas Jaan Antsovi haua, E. Taniloo, 1976 (graniit) (kultuurimälestiste registri nr 7327) ning jääb mälestise „Antsla Metsakalmistu“ osaks. Kuivõrd käskkirjas nimetatud mälestiste riiklik kaitse jätkub, ei ole muudatusel sisulist mõju mälestiste kaitse korraldusele. Muudatus on tehniline ning sellega väheneb mälestiste arv kultuurimälestiste registris. Käskkirjas nimetatud mälestiseks olemise lõpetamise kaalumisel riikliku kaitse kriteeriumeid ei hinnatud, kuna lõpetatud mälestised on teise mälestise lahutamatu osa ning nende riiklik kaitse jätkub senises ulatuses.

Mälestistele, mille kultuurimälestiseks olemine lõpetatakse, kuna tegemist on kinnismälestise lahutamatu osaga, jääb kehtima selle kinnismälestise kaitsevöönd, mille lahutamatu osa see mälestis on.

Lisaks parandatakse ja ühtlustatakse kinnismälestiste nimekujusid. Kultuuri- ja mälestise nimetuste kontrollimise käigus tuvastati nimetustes ebatäpsusi ja erinevusi nimetuste andmisel. Mälestise nimetuses toodud hoone aadress on otstarbekas eemaldada, kuna aadress võib ajas muutuda. Näiteks muudetakse ehitismälestis „Pangahoone, Võru, Tartu 25, 1938“ nimetust ja uus nimetus on „Eesti Panga Võru osakonna hoone“ (kultuurimälestiste registri nr 14141, asukoht Võru maakond, Võru linn, Tartu tn 25). Kokku täpsustatakse 22 kultuurimälestise nimetust, millega ei muudeta mälestiste senist avalik-õiguslikku seisundit.

Käskkirjas nimetatud mälestiste mälestiseks olemise lõpetamine või nimetuse muutmine hõlmab 22 omanikku, kellele kuuluva hoone või rajatise lahutamatuks osaks jäävad kultuuriväärtuslikud detailid või rajatised, mille mälestiseks olemine lõpetatakse või nimetust muudetakse. Mälestiste omanikele selle muudatusega täiendavaid negatiivseid mõjusid ei kaasne. Mälestise käsitus muutub selgemaks. Hoone või rajatis on tervik koos oma lahutamatu osadega ja mälestiste lahutamatu osade osas ei pea eraldi silmas pidama ja arvestama tööde ja tegevuste planeerimisel, milline mälestise lahutamatu detail või rajatis on eraldi kaitse all ja milline ei ole ning kas töödes tuleb või ei tule arvestada samal ajal nii vallas- kui ka kinnismälestisele kehtivaid nõudeid. Mõnevõrra väheneb mälestise omanike halduskoormus ning Muinsuskaitseameti töökoormus.

Muinsuskaitseamet algatas kultuurimälestiste lõpetamise ja andmete muutmise menetluse ja edastas 19.08.2024 eelnõu tutvumiseks Võru maakonna kohalikele omavalitsustele ning mälestiste katastriüksuste omanikele. Tähtaeg arvamuste ja ettepanekute esitamiseks oli 14 päeva ehk kuni 3.09.2024. Eelnõule ei laekunud ühtegi arvamust. Muinsuskaitse Nõukogu tutvus ja nõustus eelnõuga 02.10 – 21.10.2024 toimunud e-koosolekul.

Heidy Purga
Kultuuriminister